

Ηλεκτρονικό περιοδικό της
Ιεράς Μητροπόλεως
Κυρηνείας

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΩΜΑ, ANNA ΠΙΤΖΗ, ΜΑΡΙΑ
ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ΟΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ 6-7

2019

Παναγιώτης Θωμά, Άννα Πιτζή, Μαρία Χατζηαποστόλου

ΟΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΩΝ

Οι προβολές ταινιών συνεχίζονται στα Γραφεία της Ιεράς Μητροπόλεως Κυρηνείας στη Λευκωσία, η παρέα μας εμπλουτίζεται και ανανεώνεται· ενώ και με το παρόν κείμενο συνεχίζουμε —και πιο επίσημα— το εγχείρημα της σύμπλευσης μεταξύ του εκάστοτε τεύχους της *Συμβολής* και του θέματος του κύκλου προβολών που διεξάγονται σε μηνιαία βάση. Έτσι λοιπόν έγινε επιλογή κινηματογραφικών έργων, τα οποία προβάλλουν τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον εξτρεμισμό και τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό, μαζί με τα στερεότυπα, τα προϊόντα δηλαδή εσφαλμένων αντιλήψεων, που πάντοτε εκτρέφουν τέτοιες στάσεις και συμπεριφορές.

Η σοδειά πλούσια: από την έξυπνα δηκτική *Ακαδημία Πλάτωνος*, την πυκνή, σχεδόν ασφυκτική ατμόσφαιρα του αμερικάνικου *Crash*, την ιλαρότητα της αλγερινής μοναστικής αδελφότητας απέναντι στους εξτρεμιστές στο *Des Hommes et Des Dieux*, με άλλους ενδιαμέσους σταθμούς έως και το οσκαρικό *Green Book* —έναν υψηλής αισθητικής ύμνο στην φιλία μεταξύ ετέρων—, ταξιδέψαμε, τότε σε μικρές τότε σε μεγαλύτερες παρέες, απορήσαμε, σκεφτήκαμε, προβάλαμε τη ζωή στην ταινία και την ταινία στη ζωή και νοσταλγήσαμε όλοι μια καλύτερη, ανθρωπινότερη κοινωνία. Θέλω να πιστεύω —το αισθάνομαι συχνά μετά τις προβολές—, πως φεύγουμε όλοι λίγο διαφορετικοί, λίγο πιο διαφωτισμένοι και με το κίνητρό μας ανανεωμένο. Αν είναι έτσι, τότε κάτι πετυχαίνουμε και σίγουρα το οφείλουμε πρωτίστως στην ουσία των κινηματογραφικών έργων, στον υπαρξιακό τους χαρακτήρα και τον εύστοχο τρόπο που μιλούν για την κοινωνία, τη ζωή και τις μεγάλες προκλήσεις της.

***

*Ας μου επιτραπεί, προτού περάσουμε στα όμορφα κείμενα των φίλων, που προσεγγίζουν αναστοχαστικά και δημιουργικά κάποιες από τις ταινίες που παρακολουθήσαμε, ένα σύντομο δικό μου σχόλιο σε μία ταινία, την οποία παρακολουθήσαμε προ διετίας αλλά εντάσσεται οργανικά στο θέμα του παρόντος τεύχους. Ο λόγος για το δράμα του Rachid Buchareb *London River*, μία παραγωγή του 2009, η οποία αξίζει την προσοχή μας και προσωπικά με έχει απασχολήσει και με έχει ευεργετήσει και ως εκπαιδευτικό. Γι' αυτό εξάλλου είχα δημοσιεύσει το 2015 και σχετικό άρθρο σε περιοδικό που συζητά αποκλειστικά το θέμα της σχέσης της θρησκείας και της θεολογίας με τον Κινηματογράφο.¹*

Προκειμένου λοιπόν περί της υπέρβασης των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων που οδηγούν στον ρατσισμό, στις δυσμενείς διακρίσεις και τη βία (ψυχολογική η φυσική), που αυτά συνεπάγονται, η εν λόγω ταινία θέτει τον δάκτυλον επί των τύπων των ήλων. Ο μαύρος, Αφρικανός και Μουσουλμάνος που πηγαίνει στο Λονδίνο μετά την τρομοκρατική επίθεση της 7^{ης} Ιουλίου του 2005 για να βρει τον γιό του, ο οποίος δεν δίνει σημεία ζωής από τότε, συναντάει την λευκή, Χριστιανή και Αγγλίδα μάνα που φτάνει επίσης στην αγγλική πρωτεύουσα για τον ίδιο ακριβώς λόγο, δηλαδή για να βρει την κόρη της, η οποία επίσης είναι εξαφανισμένη από τη μέρα του τραγικού θανατηφόρου κτυπήματος. Δεν θέλω να μπω σε λεπτομέρειες ως προς το τί εκτυλίσσεται στη συνέχεια της ταινίας, αλλά αυτό που θα ήθελα να τονίσω είναι πως οι δημιουργοί της καταφέρνουν να προβάλλουν πειστικά και ρεαλιστικά τις αιτίες των προκαταλήψεων που υπάρχουν: τον φόβο, την βία που ασκείται στο όνομα της θρησκείας (εν προκειμένω του Ισλάμ) από τους εξτρεμιστές της, την ανασφάλεια μπροστά στο άγνωστο και Τον Άγνωστο συνάνθρωπο, τη δικαιολογημένη ή αδικαιολόγητη διστακτικότητα προς το διαφορετικό. Η Αγγλίδα μάνα, η Elizabeth, εξαιτίας όλων των πιο πάνω, φέρεται στον Ousmane, τον Αφρικανό πατέρα, με τρόπο απαίσιο, άκρως προκατειλημμένα: ενώ αυτός την αναζητά και της δείχνει τη φωτογραφία των παιδιών τους μαζί απλά για να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον. Η άρνηση να του σφίξει το χέρι ή να καθίσει δίπλα του στο παγκάκι, πόσο μάλλον να δεχθεί τις αγαθές του προθέσεις, καταλήγει στην καταγγελία που του κάνει στην αστυνομία. Ο Ousmane ανακρίνεται γι' αυτό που είναι: μαύρος, Μουσουλμάνος, διαφορετικός, γι' αυτό κατά

¹ Βλ. Panayiotis Thoma, "Beyond the Confines of Tolerance in Rachid Buchareb's *London River*: Theological Discussion and Educational Approach to an Open Ended film", *Journal of Religion & Film* 19 (2015), στο: <https://digitalcommons.unomaha.edu/jrf/vol19/iss2/9> [πρόσβ.: 23 Νοεμβρ. 2019].

συνθήκη ύποπτος. Όμως, τούτος ο ειρηνικός άνθρωπος, είναι και αυτός θύμα της ίδιας βίας που, δυστυχώς —όπως εν τέλει θα μάθουν—, είχε σκοτώσει και την κόρη της Χριστιανής Αγγλίδας και το δικό του παιδί.

Στο δεύτερο μισό της ταινίας, την απόλυτη προκατάληψη διαδέχεται η ευγένεια, η οποία ανοίγει την πόρτα στη φιλοξενία που προσφέρει η χαροκαμένη χήρα Elizabeth στον νέο της φίλο· ενώ το τέλος θα τους βρει αγκαλιασμένους να θρηνούν για την κοινή τους απώλεια. Όσο για το θεολογικό στοιχείο, αν δεν έχει διαφανεί στο ανθρώπινο-κοινωνικό επίπεδο, σε όσα ήδη ανέφερα, με την τελική νίκη της φιλίας επάνω στην προκατάληψη —που επιτυγχάνεται σταδιακά και ασκητικά γι' αυτό και μας πείθει—, είναι κατά τα άλλα δοσμένο δημιουργικά μέσα από την επιβεβαίωση αλλά και την αμφισβήτηση ή τη διάψευση τόσο του χριστιανικού όσο και του μουσουλμανικού *modus vivendi* σε επίπεδο υπαρξιακό, πράξης και βιώματος. Μια ταινία που αληθινά αξίζει και μπορεί να γίνει πυρήνας ή σκελετός ευρύτερων συζητήσεων για μια συμ-περιληπτική κοινωνία πέρα από τα όρια της απλής ανοχής, όραμα που εξάπαντος πρέπει να χαρακτηρίζει πρωτίστως την Εκκλησία αλλά και την κάθε τοπική κοινωνία όπου γης (Παναγιώτης Θωμά)

***

Τροφή για σκέψη... από μια ταινία!

Μία συγκεκριμένη σκηνή από την ταινία *Crash* με έκανε να διερευνώ, για μέρες, την συμπεριφορά μου απέναντι σε στερεότυπα και ρατσιστικές αντιδράσεις. Δεν της έδωσα ιδιαίτερη σημασία αρχικά. Μέσα από τη συζήτηση, όμως, βγήκε το κρυμμένο της μήνυμα.

Πόσο βαθιά ριζωμένα είναι τελικά τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις στη ζωή μας; Έχουν εμφυτευτεί στο υποσυνείδητό μας. Μήπως ενσωματώνονται και στο γενετικό μας υλικό, σαν μέρος της εξέλιξης; Αυτό το θέμα πραγματευόταν η ταινία *Crash*, στερεότυπα! Το πόσο αυτά επηρεάζουν την επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων, το ότι καταλήγουν ακόμα και στη βία είναι γνωστό. Δεν χρειάζεται ανάλυση. Όλα αποδομένα από τον σκηνοθέτη με απόλυτη ευστοχία και μαεστρία. Αυτό που πραγματικά με έκανε να διερωτηθώ, σε βαθμό που για μέρες μελετούσα και την δική μου συμπεριφορά απέναντι σε ανθρώπους άλλων εθνικοτήτων, θρησκειών, χρώματος κλπ, ήταν ένα συγκεκριμένο στιγμιότυπο. Ένας αστυνομικός αρχικά φαίνεται να αντιδρά στις ρατσιστικές συμπεριφορές του συναδέλφου

του. Τον ενοχλούν. Τον ίδιο αστυνομικό τον παρακολουθούμε αργότερα να πέφτει θύμα των δικών, βαθιά ριζωμένων, προφανώς, στερεότυπων και να διαπράττει φόνο!

Εκεί που νομίζεις ότι έχεις ξεφύγει από την βαρύτητα των στερεότυπων, ένα τυχαίο περιστατικό, σε μία στιγμή που το μυαλό χάνει στιγμιαία τον έλεγχο, λειτουργώντας ενστικτωδώς, τα βλέπεις να ζωντανεύουν. Ακόμα και σε ανθρώπους που θα έλεγες ότι το έχουν «δουλέψει» το θέμα. Ότι η κρίση τους έναντι της κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης είναι αρκετά ανεπτυγμένη. Εκεί που νομίζεις ότι έχεις ξεφύγει από την έλξη τους, ανακαλύπτεις ότι απλά απομακρύνθηκαν από το κέντρο, το οποίο έχει ακόμα επίδραση πάνω σου. Μου θύμισε λίγο τον Πλούτωνα, τον τελευταίο πλανήτη στο ηλιακό μας σύστημα. Τόσο μακριά από τα τεκταινόμενα αλλά ακόμα δεμένος στην βαρυντική έλξη του Ήλιου. Ή τα ηλεκτρόνια στην τελευταία στιβάδα. Βρίσκονται εκεί, έτοιμα να τα διεκδικήσει όποιο άλλο μόριο περάσει, αλλά ακόμα και αυτή η χαλαρή έλξη του πυρήνα (των στερεότυπων), είναι αρκετή να τα κάνει να εκραγούν στις κατάλληλες συνθήκες. (Αννα Πιτζή)

***

Το κέντρο του θανάτου και η τέχνη της αφής

«Είναι η αίσθηση της αφής. Σε κάθε μεγάλη πόλη περπατάς και πέφτεις πάνω σε αγνώστους. Στο Λος Άντζελες δεν σε πειράζει κανείς. Είμαστε πάντα πίσω από σίδηρο και γυαλί. Μας λείπει αυτό το άγγιγμα και πέφτουμε πάνω σε κάποιον για να το νιώσουμε».

Από την ταινία Crash (2004)

Στο *Gran Torino* (2009) ο βετεράνος Γουόλ Κοβάλσκι δεν τα έχει με τους διαφορετικούς. Τα έχει με τον ίδιο του τον εαυτό. Για αυτό και δεν μπορεί να συνάψει σχέση με κανέναν, ούτε καν με την ίδια του την οικογένεια. Μισάνθρωπος που δεν θέλει να εξομολογηθεί και να γίνει ενεργό μέλος της κοινωνίας, γνωρίζει περισσότερα για το θάνατο, παρά για τη ζωή. Μόνη μορφή επικοινωνίας ο σκύλος του, η Νταίτζη. Κι όμως στο τέλος αγκαλιάζει τον εχθρό —μονάχα σε εκείνον εξομολογείται— και όλα τα πρότερα εγκλήματα παραγράφονται

με το «Χαίρε Μαρία Κεχαριτωμένη» να είναι η μόνη, τελευταία προσευχή του και το κορμί του, ένας σταυρός που κείται στο δρόμο, «θυσία στην καθαρότητα των ουρανών».²

Παράλληλα, η οσκαρική ταινία *The green book* (2018) αποτελεί ύμνο στη φιλία της διαφορετικότητας, ενώ στην ταινία *Hotel Mumbai* (2018), η αληθινή ιστορία φανερώνει το πιο σκοτεινό πρόσωπο της ανθρωπότητας, αποσπώντας τις καλύτερες κριτικές, καθώς αποτελεί: «Ένα έξοχο, τρομακτικό θρίλερ» (*The Guardian*). Η επίθεση στη Βομβάη αποτελεί έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, καθώς οι εθνικότητες πουβάλλονται είναι πολλές: ακόμη και ελληνικά ακούγονται από τα χείλη ενός θύματος. Απρόσωπα χτυπούν, γιατί όπου κυριαρχεί ο –ισμός, μία πραγματικότητα υπάρχει: ο θάνατος. Ο παραλογισμός γκρεμίζει ό,τι η ζωή χτίζει με κόπο και μεράκι. Η θρησκεία, όμως, οφείλει να έχει θεραπευτικό ρόλο: ο υπάλληλος του ξενοδοχείου χρησιμοποιεί το τουρμπάνι του, για να κλείσει την ανοιχτή πληγή ενός θύματος, επαληθεύοντας το ιερό αυτό σύμβολο των Σιχ, ως σύμβολο τιμής και θάρρους.

Μία κόκκινη γραμμή, ένα αόρατο νήμα συνδέει όλες τις ταινίες: ύβρις, εξιλέωση, θυσία, κάθαρση. Έχοντας ως κοινό άξονα το φόβο απέναντι στο διαφορετικό —ως μέγεθος που οδηγεί στην τραγική αποτυχία της συνάντησης, αλλά και την επίγνωση του ρίσκου που αναλαμβάνουν και που μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στη ματαίωση της συνάντησης— οι ήρωες οδηγούνται στην εξαίσιση ανατροπή του τέλους. Η σύγκρουση γίνεται συμφιλίωση μέσα από μία ακολουθία υπαινικτικών συμβολισμών: «Νομίζεις ότι ξέρεις ποιος είσαι; Δεν έχεις ιδέα», είναι η σιβυλλική φράση που φανερώνει τη διττή —αγγελική ή εωσφορική— ανθρώπινη φύση στην ταινία *Crash* (2004). Όμως είναι Χριστούγεννα και το θαύμα συντελείται, η μικρή δεν πεθαίνει, καθώς η αγάπη ακυρώνει τα όπλα και μηδενίζει το θάνατο. Όλοι οι ήρωες παθαίνουν την καλή αλλοίωση και βρίσκουν και πάλι το χαμένο τους πρόσωπο. Γιατί είναι Χριστούγεννα. Και χιονίζει. Όλα γίνονται πάναγνα: «—Σήκωσε το μεγάλο δείπνο ν' ανοιχτούμε. Ναι, χιονίζει, αρχίζουνε τα θαύματα...».³ (Μαρία Χατζηαποστόλου)

² Βλ. Οδυσσέας Ελύτης, *Το Άξιον Εστί*, Ίκαρος, Αθήνα 2011, σ. 66.

³ Διονύσης Σαββόπουλος, *Αχαρνής. Ο Αριστοφάνης που γύρισε από τα θυμαράκια. Τραγούδια για νέους κανταδόρους*, (Lyra, 1977).